

Szentek és halandók



Simonné Prezenszki Erzsébet
levéltáros, levéltár-pedagógus

Szentek és halandók ...

- **Tágabb értelemben** az **összes hívőt** szentnek nevezik, akik a keresztség által részesülnek Isten életében és szentségében.
- **Szoros értelemben** azok, **akiket az Egyház hivatalosan szentté avatott** és a liturgiában, ünnepnapjukon megemlékezik róluk.

A „szent” szó használata.

1. Abszolút értelemben: szent maga az Isten.
2. Kultikus értelemben: „a profán (hétköznapi, közönséges) használatból kiemelt és Istennek szentelt” dolog (ember, hely, tárgy stb.).
3. Valláserkölcsi értelemben: a személy tulajdonsága - erkölcsi tökéletesség, feddhetetlenség a gondolkodásmódban és a cselekvésben.

Árpád-házi Szent Erzsébet – a szolgáló szeretet védőszentje



Leizen-Mayer Sándor: Árpád-házi Szent Erzsébet
(1882 előtt, Magyar Nemzeti Galéria)

Kép forrása: <https://www.magyarKurir.hu/hirek/arpad-hazi-szent-erzsebet>

1231. november 17-én, 24 esztendőskorában hunyt el Árpád-házi Szent Erzsébet, II. András magyar király (1205-1235) és Meráni Gertrudis leánya, IV. Lajos türingiai örgróf (1217-1227) felesége, **aki önmegtartóztató életmódja és buzgó vallásossága mellett karitatív tevékenységével is példát mutatott embertársainak.** Erzsébetet IX. Gergely pápa már négy évvel halála után szentté avatta, tisztelete pedig nem csak német és magyar földön, de az egész keresztény világban elterjedt.

Erzsébet házassága a feljegyzések szerint boldog volt. Ezt mutatja az is, hogy Erzsébet férjét hazavárva messzire elébe lovagolt, és csókokkal, viharos örömmel üdvözölték egymást.

A szent életű asszony legbensőbb titka és egyik legvonzóbb tulajdonsága, hogy tökéletes összhangot tudott teremteni az Isten és a férje iránti szeretet között.



Erzsébet leprás beteget fürdet
ábrázolás a kassai Szent Erzsébet-dóm 15. századi szárnyasoltárán

Kép forrása: <https://www.magyarKurir.hu/hirek/arpad-hazi-szent-erzsebet>

Lajos tizennyolc évesen korában, **apja halála után átvette a hatalmat Tübingiában. Erzsébet a vár alatt nagy házat építtetett, befogadta a zarándokokat és koldusokat, és ápolta a betegeket.** Az udvar rosszallása ellenére Lajos támogatta felesége jótékony cselekedeteit. Hat év boldog házasság után Erzsébet özvegy lett. **Férje halála után gyermekeivel együtt el kellett hagynia a várat. Sokat nélkülözött, gúnyolták, elkergették, de béketűréssel viselte a megaláztatásokat.**

Városról városra járt, ahol szükség volt segítségére, dolgozott, ápolta a betegeket, megvarrta ruháikat. Később Marburgba költözött, és belépett a ferences rendbe. Javait és élete hátralévő esztendeit a betegek és rászorulóknak gondozásának szentelte. 1228 nagypéntekén néhány ferences barát jelenlétében lemondott a világi javokról; kórház építésébe kezdett, ahová befogadta a földönfutókat, betegeket, és ő maga gondozta őket.

Florence Nightingale - a lámpás hölgy (1820-1910)



Florence Nightingale 1860 körül

Első állását 1853-ban egy londoni női kórházban töltötte be. Minden addigi tapasztalatát felhasználva irányította az előkelő hölgyeket ellátó intézményt, **forradalminak számító újításokat vezetett be: pl. ételhordó lift a házban, emeletekre beosztott ápolónők, hogy ne a lépcsőzéssel menjen el az idejük, olyan csengő, amely mutatja a szobaszámot.** A bizottsággal már az első héten összetűzésbe került, mert ki akarták tiltani a kórházból azokat, akik nem az anglikán egyházhoz tartoztak. Florence azonban ragaszkodott hozzá, hogy **az ellátás mindenkire vonatkozzon, vallási hovatartozástól függetlenül.** Egész életében ezt az elvet vallotta, és azt remélte, hogy eljön majd az az idő, amikor nem az emberek vallását nézik, hanem a lelküket. Később többen kiemelték, hogy harcol a női jogokért, de ő tiltakozott, mondván, hogy harcol a szenvedőkért, függetlenül attól, hogy férfi vagy nő az illető. **Az 1854-es londoni kolerajárvány idején önkéntes ápolónőként dolgozott, betegei rajongtak érte, földre szállt angyalként emlegették.**

1854-ben hírek érkeztek az akkor dúló krími háborúról Angliába, melyek szerint az angol sebesültek elhanyagoltan, ellátás nélkül sanyarognak.

Az ápolócsapatot egy katonai kórházba érkezett a törökországi Üsküdarban, ahol katasztrofális állapotok uralkodtak. Florence egy visszaemlékezésében azt írta, hogy a kórház bejárata fölé ki lehetett volna függeszteni, hogy aki ide belép, az hagyjon fel minden reménnyel.



Kép forrása: <https://szimpatika.hu/cikkek/7718/a-lampas-holgy>

Készletek gyakorlatilag nem álltak a rendelkezésükre, **híján voltak gyógyszereknek, kötszereknek, élelemnek, még tiszta víznek is. A higiénés körülmények borzasztóak voltak, a kórház folyosóin a földön feküdtek a katonák, még abban a piszkos, véres uniformisban, amelyet a harctéren viseltek. Ágynemű, tiszta ruha, edények sehol, szappanról, törölközőről hírből sem hallott senki.** Télen a fűtetlen szobákban fagyoskodtak a betegek, világítás nem volt. Az orvosok érzéstelenítés nélkül amputáltak, a közkatonáknak nem járt kloroform. A borzasztó körülmények miatt a sebesültek állapota nemhogy javult, de tovább romlott a kórházban. Többen haltak meg kolera, tífusz és egyéb fertőzések miatt, mint a sebesülésektől, a halálozási arány egyre nőtt.

Florence első dolga volt, hogy a lehető legnagyobb tisztaságot teremtette meg segítőivel, és ezt később is megkövetelte az egész kórházban. **A higiénés körülmények javításán túl igyekezett megoldani az ellátást: ha nem volt más, a saját pénzéből rendelt élelmiszert és kötszert a betegeknek, emellett számtalan felszerelést szerzett be.** Mindent átszervezett, rendbe tett a kórházban. Szükség is volt erre, mert a katonáknak még sebesülten is jóval nagyobb esélyük volt a túlélésre a fronton, mint a hadikórházban! **Kitartó igyekezetének hála a kórházba került sebesültek korábban 42%-osra rúgó halálozási aránya 2,2%-ra csökkent.**

Florence vezénylete alatt fegyelmezett ápológárda alakult.

- A nővéreknek egyenruhát kellett hordaniuk, ami bizony egyszerű volt és nem követte a legutóbbi divatot.
- Nem lehetett lazálni, kerülni a munkát.
- Tiltotta a részegeskedést és az erkölcstelen, kicsapongó viselkedést. A renitenseket elbocsájtotta, volt, aki maga kérte az áthelyezését másik kórházba.

Napi 20 órát volt talpon. Feladata nem csupán a betegápolás volt, hiszen ő irányított, intézett mindent a kórházban, és biztosítania kellett a folyamatos ellátást. **Az ápolás mellett a betegekről más szinten is gondoskodott: segített a katonáknak a családjukkal való kommunikációban, olvasószobát hozott létre. Azt vallotta, hogy a katonák is emberek, nem vadállatok, a Lelket látta bennük, nem a körülmények miatt felvett rossz szokásokat.**

Miközben bejárta a többi törökországi kórházat, hogy azokról is gondoskodjon, elkapta a krími lázat. Két hétig lebegett élet és halál között. Még lábadozva tért vissza a kórházba, később a fűtetlen és nedves helyiségektől reuma gyötörte, de tovább folytatta a munkát. Tudta, hogy a betegek állapotát folyamatosan ellenőrizni kell. Követte

Paracelsus tanítását: „A szeretet a legjobb gyógyszer.”

Éjszakánként egy lámpással a kezében járkált az ágyak között, így érdemelte ki a „lámpás hölgy” nevet, amely élete végéig elkísérte. Sok sebesültnél valószínű egy kép maradt meg róla: a sötét éjszakában, lázálmaikból felébredve egy fényes alak halad el előttük, akinek lámpása a reményt és az életet jelenti.

Az ápolónőktől kiemelkedő szakmai tudás mellett erkölcsi tisztaságot is követelt. Sikerült megbecsült hivatássá emelnie a nővéri munkát. Minden év május 12-én, Florence születésnapján az ő tiszteletére ünnepeljük az Ápolók Világnapját, az ápolás nemzetközi jelképe pedig a lámpás lett.

Kossuth Zsuzsanna (1817-1854) – Magyarország első országos főápolónője



Kossuth Zsuzsanna, Meszlényi Rudolfné

A magyar Florence Nightingale-nek is nevezhetnénk. A fiatal angol ápolónő részt vett a krími háborúban, ahol óriási szerepe volt a sebesült és beteg brit katonák ápolásában, a katonai kórházak színvonalának javításában. Ezt a szerepet töltötte be Kossuth Zsuzsanna is az 1848-49-es magyar szabadságharcban.

Zsuzsanna életében először 1831-ben találkozott az emberi szenvedéssel, amikor Északkelet-Magyarországon súlyos kolerajárvány tört ki. A kolera akkoriban nehezen gyógyítható betegség volt, ezért a hatóságok a kutak fertőtlenítésével és a terület lezárásával védekeztek, ami zavargásokhoz vezetett. A járvány elleni küzdelemben Kossuth Lajos is részt vett, mint vármegyei biztos, és munkájában nagy segítséget kapott húgától, aki itt szerezte első tapasztalatait a betegek gondozásában.

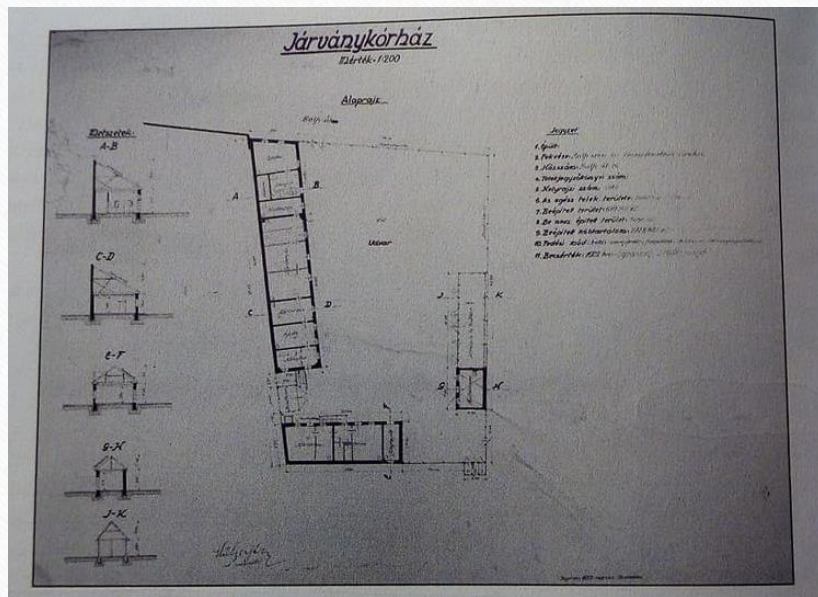
1848-ban nagy családi tragédia érte. Férje váratlanul meghalt, így kisfia, Rudolf csak az apa halála után született meg. 1848 végén a magyar kormány kénytelen volt az osztrák hadsereg elől Pestről Debrecenbe menekülni. Zsuzsanna és családja is ide költözött. 1849. április 14-én a Függetlenségi Nyilatkozat elfogadása után bátyját az ország kormányzójává választották. A kormányzó **1849. április 16-án** hűgát a **tábori kórházak főápolójának** nevezte ki.

A honvédség egészségügyi szolgálatának megszervezésében Zsuzsanna együttműködött Flór Ferencsel, a Rókus Kórház korábbi igazgatójával. **A tábori kórházakban olyan korszerű módszereket próbáltak bevezetni, mint a sebesültek és a fertőző betegek elkülönítése vagy a műtétek altatással történő végrehajtása. Három hónap alatt Zsuzsanna körülbelül 70 tábori kórházat szervezett meg. Annak ellenére, hogy tüdőbaja súlyosabbá vált, fáradhatatlanul járta az országot, látogatta a kórházakat, és kivette részét a betegek ápolásában is.** Segítőjével, Barna Ignác orvossal mindent megtettek a kórházi feltételek javításáért.

Zsuzsanna felhívást intézett a magyar nőkhöz, és felszólította őket az önkéntes betegápolásban való részvételre. Ebben a munkában szerinte a rend és pontosság mellett a legfontosabb az önfeláldozás és gyengédség azok iránt, akik ifjúságukat és életüket áldozzák fel a hazáért. **Betegei később úgy emlékeztek vissza rá, hogy anyai szeretettel bánt velük. A sebesült osztrák hadifoglyokat is ugyanúgy gondozta, így később ők azt mondták róla, hogy nem ellenséget látott bennük, hanem a szenvedő embert.**

A Magyar Országgyűlés február 19-ét, Kossuth Zsuzsanna születésének évfordulóját a Magyar Ápolók Napjává nyilvánította.

A soproni Járványkórház – a kolerajárvány idején



A Balfi utcai Járványkórház alaprajza, 1922. MNL GyMSM SL, SVLt

Kép forrása: Soproni Szemle 2019. 73. évf. 3. szám 338. oldal

1892-ben a város megtette a szükséges intézkedéseket a járvány terjedésének a megakadályozására. Komoly felvilágosító munkát folytattak. 12 felügyelőt küldtek ki a városba, hogy ők felügyeljék az óvintézkedéseket és a fertőtlenítés betartását. Valamint a város beszerzett egy betegszállító kocsit és egy poggyászfertőtlenítő gépet is.

Ugyanebben az évben a város megvette a szórólöveg laktanyát járványkórház céljából a Balfi utca 46. szám alatt. az átalakításokat követően 30 beteg számára nyújtott a kórház teljes ellátást. A laktanya kórházzá alakítása mintegy 12.327 forint 51 krajcár költségébe került a városnak, az eredetileg tervezett 7000 forintot meghaladó összeget a városi alapokból felvett kölcsönökkel fedezték. A kórház és melléképületeinek berendezése példaszerű volt.

A berendezés és bútortzat minden darabját újonnan szereztek be. Az új kórházban 3 betegszobát alakítottak ki összesen 38 vaságygal. További két szoba az ápolónők részére került kialakítására, miként egy szoba a szakácsnő számára. Az épületben helyiséget alakítottak ki egy gőzfertőtlenítő gépnek is. A kórházat a legmodernebb eszközökkel látták el, amit a kor kolera gyógykezelése megkívánt. A járványkórházban létrehozott bakteriológiai laboratóriumban szövettani és diagnosztikai vizsgálatokat is folytattak. A betegségek visszaszorításában nagy szerepet játszott az az infrastrukturális tény, hogy 1892.

szeptember 1-től vízvezeték szolgáltatta a jó ivóvizet. A járványkórházba kerültek a későbbiek folyamán is elhelyezésre a fertőző betegségben (kanyaró, tífusz) szenvedő betegek. 1943. május 27-én itt kezdte meg működését az Erzsébet Kórház tüdőosztálya, amelyet 1947 kora tavaszán helyeztek át a kórház belgyógyászatának földszinti helyiségeibe. A Balfi utcai járványkórház épületében 1952-es megszüntetését követően lakások kerültek kialakításra.

Köszönöm a figyelmet!
